

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 871.

CHICAGO, ILL., 22. MAJA (May 22), 1924.

LETO—VOL. XIX.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2364.

IGRANJE Z LJUDSKO NEVEDNOSTJO.

Vsi vlastodržci in vsi demagogi vseh barv se že od nekdanj igrajo z ljudstvom na račun njegove nevednosti. Zavajajo ga, izkoriščajo ga, drže ga v podložništvu in ovirajo pot znanju — vse v imenu ignorance.

Kralji so od nekdanj veljali za vodnike narodov, za ljubljence ljudstva in prijatelje svobode. To so ljudstvu sami pripovedovali in mase so jim verjele. Tudi danes ni mnogo boljše.

Rumunski kralj potuje po Evropi in se zahvaljuje prijateljem svoje države za pomoč tekom vojne. V Parizu je govoril visoki družbi in se navduševal za — svobodo!

V Rumuniji vlada reakcija. Ljudstvo živi v brezpravju. Opozicionalno časopisje je zatrto. Rumunski kralj pa govori o svobodi.

V Nemčiji so šle pri zadnjih volitvah skrajno nacionalistične stranke v boj z devizo, da Nemčija ne sme sprejeti poročila Dawesove komisije veščakov, ki določuje, kako naj Nemčija plačuje vojno odškodnino in kaj je treba podvzeti, da se jo spravi gospodarsko na noge. Nacionalistične stranke so dobile večino, in ako se med seboj sporazumejo, bo bodoča vlada popolnoma njihova. Ali bodo v tem slučaju napovedale vojno Franciji in zavrgele Dawesov načrt, ki so ga, mimogrede rečeno, indorsirali tudi mednarodni bankirji? Ne!

Nemški socialisti so v volilni kampanji naglašali, da Dawesov reparacijski načrt ne pomeni odpravo krivic, ki jih je napravila Nemčiji versailleska pogodba. Toda ta načrt je eno sredstvo, ki bi pomenil, ako se ga sprejme, korak bližje k umirjenju političnega položaja in gospodarskih razmer v Nemčiji in ostali Evropi. To stališče so zastopale s svojega vidika tudi nekatere nemške demokratske stranke, ki so bile dosedaj na vladi.

Monarhistični nacionalisti so se v volilni kampanji slikali za edine prave prijatelje nemškega ljudstva. Obljubovali so energičen nastop proti Franciji, odklonitev načrta komisije ekonomskih veščakov ter konec ponižanja Nemčije. Takoj po volitvah so pozabili na kampanjske fraze in se oprijeli "praktične" politike.

Socialisti jih bodo poskušali predstaviti ljudstvu v pravi luči. Takoj pri prvem zaseda-

nju državnega zbora nameravajo predlagati, da naj gre Dawesov reparacijski načrt ljudstvu na splošno glasovanje v sprejem ali odklonitev.

Nacionalisti se zgražajo in pravijo, da je načrt kompliciran diplomatičen dokument, o katerem ignorantno ljudstvo nima niti pojma in ga ne bo znalo presojudati. Nacionalistične stranke bi rade na kak zvit način sprejele načrt in iznašle kako drugo vprašanje za zavajanje ljudstva. Ta predlog socialistov pa bi jim prekrizal nakane.

Če bo predlog sprejet, bodo morali nacionalistični hujskači pokazati pravo barvo: Ali so za načrt in ga bodo priporočili ljudstvu v odobritev, ali pa niso. In ker so za sprejem, so v zagati. Ljudstvo se bo čudilo in se vpraševalo, kako so mogli v kampanji govoriti drugače kakor bodo sedaj delali v praksi.

Zavajalcem je masa samo ignorantna masa, ki ni vredna drugega kot da se jo vara.

Demagogi so sovražniki ljudstva, tudi tisti, ki so prepričani, da so njegovi prijatelji. Vsi, ki se igrajo z ljudsko nevednostjo, so ljudstvu bolj v kvar kot v korist. V korist so mu le toliko, v kolikor po dobljenih skušnjah spozna, kdo so in kdo niso njegovi prijatelji.

V Nemčijo je prišel glad v goste. Mase se koljejo in razgrajajo radi fraz. Glad je še med njimi. Na Kitajskem se mase pehajo sem in tja, večinoma pa so indiferentne. Razni generali in imperialistična politika zunanjih dežel pa dela deželi ogromno škodo. Trpi jo nevedno ljudstvo, ker ni sposobno spraviti svojo hišo v red.

Krivičnega sistema ni mogoče vreči ob tla s frazami. Ako je ljudstvo celo za reakcionarje preignorantno, je še veliko bolj nevedno s socialističnega stališča. Z nevedno maso ne moreš doseči ničesar nji v korist.

V Zedinjenih državah zavajajo političarji maso z bonusom, naseljeniškim problemom, prohibicijo in takimi rečmi. Kongres se igra s predlogami, jih sprejema in odklanja, kakor pač misli, da bo bolj vleklo pri volilcih. Predsednik jih vetira in svari neposlušno zbornico.

Sedaj je v cvetju demagoštvo za "tretjo" stranko. Stotine prerokov se je pojavilo, ki vsi naglašajo, da jih je zgodovinski trenutek po-

zval voditi ameriško ljudstvo iz puščave v obljubljeni dežel. Zakladnica fraz ni nikdar izčrpana. Demagogi računajo na pozabljivost med ljudstvom in na njegovo neznanje. Zato se gibanja, kakor je fašizem, klanizem in tako naprej, širijo veliko hitreje kakor pa n. pr. socialistično gibanje. Zadnje je trajno, druga so le začasni pojavi.

Če bi socialistično gibanje igralo na strune ignorance med maso, bi ne bilo socialistično gibanje. Socializem je nemogoč v družbi nevednosti.

Masna psihologija je psihologija drhali. Tisti, ki jo izrabljajo, so sovražniki ljudstva, ali pa sami nevedni.

Nevednost je napredku najhujši sovražnik. Monarhi, religije, tirani vseh časov bi bili nemogoči, če ne bi imeli zaveznika v ignoranci.

Naš boj je boj proti nevednosti. Bil je tak in ostane. Ljudstvo ne napreduje skokoma, ker se počasi uči in ker le počasi prihaja do spoznanja.

Razvoj gre nam v prilog, zato ne dvomimo v našo misijo. Zmagali bomo, ker je znanje jače nego nevednost. Znanje se širi, ignoranca podlega.

Gibanje za splošno ameriško delavsko stranko.

Na konvenciji Amalgamated Cloting Workers, ki se je vršila v New Yorku, je nastopil med drugim tudi Warren S. Stone, predsednik železničarske unije Brotherhood of Locomotive Engineers, ki je dejal, da se bosta obe stari stranki utopile v olju. Zagovarjal je neodvisno politično akcijo delavstva in izrekel željo, da bi kandidiral na listi "tretje" stranke senator Robert M. La Follette. Tudi konvencija imenovane krojaške unije se je izrekla za ameriško delavsko stranko. Unija bo poslala svoje zastopnike na konvencijo Konferenca za progresivno politično akcijo dne 4. julija v Cleveland.

V Bostonu se je vršila konvencija International Ladies' Garment Workers' Unije, ki se je ponovno izrekla za ustanovitev splošne ameriške delavske stranke. Tudi ta unija bo imela svoje zastopnike na clevelandski konvenciji.

Prošli teden se je vršila v Chicagi konvencija unije krznarjev (International Fur Workers' Union). Izrekla se je za delavsko stranko in bo zastopana na konvenciji Konferenca za progresivno politično akcijo v Clevelandu. Na konvencijo unije krznarjev je bil povabljen med drugim milwauški župan sod. Hoan, ki se je odzval. Tudi na konvencijah prej omenjenih krojaških unij so govorili socialisti o potrebi osamosvojitve delavstva na političnem polju.

Dne 13. maja je bila otvorjena konvencija

Pennsylvanske delavske federacije, kateri je predsedoval sod. James Maurer. Nekateri ameriške unije imajo navado vabiti na svoje konvencije delavskega tajnika, ki pa je delavski tajnik samo po imenu. Mr. Davis, sedanji delavski tajnik v Coolidgovem kabinetu, je prišel tudi na konvencijo pennsylvanske delavske federacije, kateri je hvalil zasluge sedanje administracije za delavsko ljudstvo. Delegatje so zvižgali in odbor jim je moral pojasniti, da Davis ni povabil radi tega ker se z njim strinja, ampak radi visoke pozicije, ki jo zavzema.

Sod. Maurer je v svojem govoru apeliral na delegate, naj puste predsodke glede skupne delavske stranke na strani ter se lote dela, da bo ameriško delavstvo nastopilo zedinjeno v svoji stranki na političnem bojišču ter pomedlo korumpirano republikansko in demokratsko stranko z vlade.

Unije, ki so se na svojih zborih tekom prošlega tedna izrekle za delavsko stranko, štejejo okoli 700,000 članov. St. paulski konvenciji, ki se bo vršila 17. junija, in katero bodo, ako le mogoče, kontrolirali pristaši Workers' party, niso naklonjene. Večinoma so mnenja, da bo st. paulska konvencija ponovitev konvencije dne 3. julija 1923 v Chicagi, ki so jo komunisti okupirali z mogočnim pompom, toda razun konvencije jim ni ostalo ničesar in pravljice o veliki federativni stranki so bile samo pravljice.

V nedeljo 18. maja so v Peoriji, Ill., zborovali pristaši W. P. in sledbeniki Duncan MacDonalda, ki so ustanovili novo delavsko stranko. MacDonald, ki je bil svoječasno predsednik Illinoiske delavske federacije, je bil nominiran za governerskega kandidata na listi nove stranke. J. L. Engdahl, urednik komunističnega lista v Chicagi, je bil nominiran za kandidata v zvezni senat. V Peoriji se vrši tudi konvencija unije premogarjev illinoiskega distrikta, ki se je izrekla proti ustanovitvi "tretje" stranke in porazila tudi druge predloge radikalne struje. Naklonjena je Gompersovi politični taktiki.

Listi so prinesli poročilo, da je Čikaška delavska federacija izstopila iz farmarske-delavske stranke, ker se je slednja razbila na razne frakcije, zasledujoče vsaka svoje namene.

Razne manjše politične skupine, ki so več ali manj pod vplivom komunistov, bodo poslale svoje zastopnike na konvencijo 17. junija v St. Paul. Farmarske organizacije in nekateri vodilni člani minnesotske farmarske-delavske stranke študirajo situacijo, ki je nastala radi komunistične agitacije za st. paulsko konvencijo, ker se boje, da se bo končala z enakim fiaskom kakor čikaška konvencija 3. julija prošle leto.

Na st. paulsko konvencijo sme poslati delegata vsaka organizacija, tudi podporna društva in razni klubi. To baje daje komunistom priložnost poslati na konvencijo veliko število

delegatov, ki ne bodo reprezentirali drugega kakor sebe, imeli pa bodo pravico glasovanja kakor delegatje, ki bodo reprezentirali velike organizacije.

Socialistična delavska stranka je na svoji konvenciji v New Yorku nominirala za predsedniškega kandidata Frank T. Jones-a iz Oregona. Verne L. Reynolds je njen podpredsedniški kandidat.

Politične stranke v Franciji.

Volitve dne 11. maja v francoski parlament so prinesle svetu veliko iznenadenje radi poraza Poincarejeve vlade. Mnogi, ki poznajo situacijo v Franciji, so pričakovali poraz Poincarejeve politike, toda da se bodo volilci izrekli v tako velikem številu proti njemu, tega niso pričakovali.

Zanimiva so bila poročila v ameriških listih takoj po končanih volitvah, ker so hitela zatrjevati, da so pri volitvah v francoski parlament zmagali socialisti. V Franciji je namreč več strank, ki nosijo socialistično ime, dasi niso socialistične.

V Poincarejevi koalicijski vladi so bile zastopane stranke nacionalnega bloka (republikanci in demokratje). Podpirale so jo tudi nekatere druge stranke, večkrat pa tudi nekatere stranke levice.

Prejšnji francoski parlament je imel 629 poslancev, sedanj pa jih ima 584. V nekaterih okrajih se vrši ponovno štetje glasov in iz francoskih kolonij ni še točnih poročil o rezultatu volitev; te imajo dobiti deset poslancev.

Socialistična stranka je druga najjačja stranka v Franciji. Od prešlih volitev je število njenih poslancev naraslo za nad 100%.

Stanje strank, oziroma število poslancev v novi zbornici je sledeče:

	Nova zbor.	Prejšnja
Socialistična stranka	102	50
Komunisti	29	14
Radikalci in radikalni socialisti	139	83
Socialistični republikanci	35	31
Demokratska levica	75	83
Republikanska levica	52	54
Nacionalni blok (republikanci in demokratje)	117	162
Rojalisti in konservativci	20	46

Radikalna socialistična stranka ni socialistična stranka, ampak navadna liberalna stranka, ki ne propagira socialističnega programa. Njena politika, če pride ta stranka na vlado, se ne bo mnogo razlikovala od prejšnje. Socialistična stranka, ki ima v novi zbornici nad sto poslancev, je prava socialistična stranka in je pridružena socialistični in delavski internacionali s sedežem v Londonu. Ta stranka je sklenila, da ne bo šla v koalicijsko vlado, podpirala pa

bo vlado levega bloka, ako se bo zavzela za pomirjevalno politiko napram Nemčiji, za priznanje sovjetske Rusije, ojačanje Lige narodov in za sporazumno rešitev reparacijskega vprašanja.

Tudi število komunističnih poslancev je naraslo; največje uspehe so dosegli v pariških okrajih.

Med socialisti, ki so v mednarodnem delavskem gibanju splošno znani, so bili izvoljeni Jean Longuet, Leon Blum in Paul Renaudel.

Jačanje socialističnih strank v evropskih deželah je zadovoljiv pojav. Socialistične manjšine v parlamentih evropskih dežel so postale v mednarodni politiki mogočen faktor, in te manjšine bodo postale večine in vlada.

Evropsko ljudstvo čuti, da od kapitalističnih strank ni pričakovati rešitve, zato se počasi nagiba v socialistične, ki bodo v stanju dati Evropi mir in blagostanje.

Razburjenje v taboru nasprotnikov Rusije.

Dne 6. maja je govoril na konvenciji ameriške trgovske komore angleški poslanik Esmé Howard, ki je napravil to napako, da je priporočil Zedinjenim državam, naj priznajo vlado sovjetske Rusije. Po mnenju poslanika bi to pripomoglo k ublažitvi mednarodnih odnošajev, v ekonomskem oziru bi koristilo vsem in Rusijo bi se približalo zapadnim narodom.

Amerikanci se sedaj jeze. Ne dopade se jim, da bi jim angleški poslanik narekoval ali svetoval, kakšna naj bo politika ameriške vlade napram sovjetski Rusiji ali katerikoli drugi deželi.

Oglasile so se razne patriotične organizacije, med njimi Ameriška legija, ki v posebnih resolucijah obsojajo Howardov govor.

Ako je sedanja ruska vlada barbarska, ali je bila prejšnja boljša? Ameriška vlada je priznavala carja, sultanovo vlado tudi. Mussolini ji je bil dobrodošel, Primo Rivera istotako.

Tudi ameriška vlada bo prišla v vrsto. L. 1919 so se razne kapitalistične vlade zaklinjale, da ne bodo nikdar priznale režima boljševičskih krvnikov. Danes je slika drugačna in na grožnje so že precej pozabili. Ruske komisije potujejo po evropskih mestih in konferirajo z zastopniki drugih vlad čisto lepo in dostojno, kakor je v navadi med diplomati.

Ruska vlada je tukaj, pa če jo priznamo ali ne. S protestnimi resolucijami jo ne bomo izbrisali in Rusiji ne moremo narekovati, kakšna vlado naj si poišče, ako hoče našo naklonjenost. Najboljše in najpraktičnejše je, da prizna Washington to rusko vlado ki je, mesto čakati, da se pojavi kakšna, ki mu bo po godu.

Politično prebujenje delavstva in "tretja" stranka.

ANTON GARDEN.

(Konec.)

Leta 1918, ob času, ko je bila Nestranska liga na vrhuncu svoje moči in obračala veliko pozornost na svoje gibanje, je čikaška delavska federacija po inicijativi njenega predsednika John Fitzpatricka podvzela korake za organiziranje delavske politične organizacije. Obenem je federacija sprejela program, kateri je bil pozneje kopiran v večji meri v vseh na novo pojavljenih delavskih strankah. V temu programu, poznan kot delavskih "štirinajst točk", se je zahtevalo splošen osemurni delavnik s štirinajstdeset ur dela na teden; vladno preprečenje brezposelnosti; negovane kooperacije; postavno zavarovanje proti boleznim in poškodbam; ljudsko lastništvo vseh javnih naprav; svobodo govora; proporcionalno reprezentacijo delavstva v vseh javnih uradih, industriji, šolah, armadi in mornarici, kakor tudi v mednarodnih diplomatskih stikih. Meseca aprila leta 1919 je delavska stranka okraja Cook nominirala John Fitzpatricka za župana mesta Chicago, kateri je prejel 56.000 glasov.

Meseca januarja 1919 je bila ustanovljena Illinois Labor Party in kmalu nato izvolila mestne odbore v Collinsvillu in Bataviji ter dosegla delne uspehe v drugih krajih države. Ob istem času je bila sklicana konferenca vseh strokovnih organizacij mesta New York, na kateri je bila organizirana American Labor Party of Greater New York. Na isti konferenci, sklicana po osrednji organizaciji, je bilo reprezentiranih 152 lokalnih organizacij in 41 mednarodnih unij po 884 delegatih. Kmalu za tem so se pojavile razne delavske strančice po večjih in manjših mestih širom Amerike.

Meseca novembra 1919 je bila sklicana narodna konferenca vseh teh novih skupin. Okrog tisoč delegatov se je zbralo v mestu Chicago in ustanovilo Farmarsko delavsko stranko. V svojem programu je sprejela tudi Plumbov načrt za podržavljanje železnic in se izrekla za odpravo sodnijskih prepovedi v delavskih bojih. Kljub temu, da je bila nova stranka organizirana izključno po strokovnemu elementu in sprejela konstruktivno platformo, si je takoj od začetka nakopala smrtno sovraštvo hierarhije v ameriški delavski federaciji in močnih mednarodnih unij, katere so jo pričele pridno bojkotirati.

Na naslednji konvenciji, katera se je vršila ponovno v Chicagu meseca junija 1920, se je Farmarska-delavska stranka pridružila odboru 48ih v svrhu skupne predsedniške nominacije. Nedolžni voditelji odbora 48ih so se pogumno podali na skupno zborovanje; ali ko se je zborovanje komaj dobro pričelo, so ti nedolžni voditelji ostali osamljeni, seveda v velikem presenečenju in indignaciji. Njihovim "rank and filerjem" se je moralo veliko bolj dopasti v družbi laboritov, katerim so se pridružili en masse (v celoti) z njih konvenčnim predsednikom vred, P. P. Christensenom, kateri je bil za njegovo uslugo (?) nominiran za predsedniškega kandidata Združenih držav. (Upati je, da je vodstvo odbora 48ih dobilo popolno zadoščenje, ko je prejelo novico, da je tudi voditelj farmer-laboritov doletela slična usoda ob času lanskega incidenta v Chicagu, ko so komunisti osvojili njih konvencijo).

Uspeh farmarske delavske stranke v zadnji predsedniški kampanji je bil jako ničeven; prejela je manj

kot 1% vseh oddanih glasov. Vzrok temu je najti v sledečih dejstvih: Prvič, ker je tekmovala s socialistično stranko, bodisi s stališča njene platforme, ali njenih glasov; drugič, radi bojkotiranja A. F. of L.; in tretjič, radi splošno pripoznanega dejstva, ker lahko verno ameriško ljudstvo polaga toliko važnost na "pravilno" oddajo svojih glasov, to se pravi da povprečen volilec glasuje za tistega kandidata, kateri ima po njegovem mišljenju največjo sigurnost biti izvoljen, ne glede na kvalifikacije kandidata in interese, katere zastopa. Seveda mora biti "a good man"; in ob času volitev je vsak kandidat, bodisi še bolj reakcionaren ter še večji nasprotnik delavstva, "a good man". S to lahkovernostjo mase bo morala računati vsaka "tretja" stranka.

Konferenca progresivne politične akcije.

Kljub dejstvu, da farmarska delavska stranka, katera je izražala sentimente progresivnih elementov v strokovnih organizacijah, ni beležila večjih uspehov na polju neodvisne politične akcije, izvzemši v Minesoti, kjer se je gibanje razvilo skoro popolnoma neodvisno od te organizacije kot take, ni ideja neodvisne politične akcije v strokovnih organizacijah sama na sebi nič trpela. Ideja se je kljub vsem zaprekam vedno bolj širila. Njen pritisk so občutile skoro vse mednarodne unije. Ta pritisk je dobil prvi izraz v sklicanju konference po predsedniku unije mednarodnih strojnikov, Johnsonu, katera se je vršila meseca februarja 1922 v Chicagu. Konference so se udeležile vse unije železničarjev, premogarska organizacija, tipografska unija, socialistična stranka, farmarska-delavska stranka in raznovrstne manjše organizacije.

Med glavnimi zaključki tega zborovanja je bil sklep za ustanovitev stalne organizacije, takozvane *Conferece for Progressive Political Action* in njenih državnih organizacij. Karakteristična je njena "izjava neodvisnosti", v kateri našteva dolgo vrsto ekonomskih in političnih zlorabljanj pod sedanjim sistemom in očita kapitalistom uzurpacijo vlade, ki bi imela pripadati ljudstvu. Omenjena "izjava neodvisnosti" je njena platforma, ki je pa seveda dokaj nejasna in indefinitivna. Njen pomen je le toliko značilen v kolikor služi kot nekako premostje navidezne prehodnje dobe političnih aktivnosti ameriškega strokovno organiziranega delavstva. V koliko služi tej stvari, bo mogla pokazati edino bodočnost.

Ob enem je ta konferenca zaključila nadaljevati zgodovinsko politiko ameriške delavske federacije na političnem polju, t. j., "nagraditi prijatelje" samo, da jih pozneje "kaznuje". Sklenila je obdržavati naslednjo konferenco meseca decembra 1922 v Clevelandu, namreč po končanih kongresnih volitvah in tako oceniti svoje uspehe. Za časa volitev je vodila vroče kampanje za izvolitev nekaterih progresivnih kongresnikov in senatorjev. Nikakega dvoma ni, da ni njena aktivnost mnogo pripomogla do izvolitve raznih progresivcev, kot Shipsteada, Wheelerja, Brookharta, Dilla, Frazierja in La Follettove skupine v državi Wisconsin, proti katerim je stala vsa moč starih strank.

Naravno je, da je ta začasni uspeh napravil ugodne utise na njene bolj vplivne elemente, kot naprimer železničarske organizacije, katerih blagajne so bile takorekoč odprte v svrhu kampanje. Ta uspeh je bil viden na clevelandski konferenci, katera je ponovno odložila idejo neodvisne politične akcije in sklenila nadaljevati s takozvano nestransko taktiko. Kot znano, je clevelandska konferenca zavrnila

tudi prošnja Workers' Party za vstop v organizacijo. Propozicija, da se konferenca izreče za idejo neodvisne politične akcije, je bila predložena po farmerski delavski skupini, ki je bila, kot že omenjeno, zavržena. To je toliko vplivalo na farmersko-delavsko stranko, da je sklenila izstopiti iz tega gibanja z namenom, da bo vodila sama na svojo roko agitacijo za neodvisno politično akcijo. V to svrhu je lansko poletje sklicala prej omenjeno konferenco in povabila vsake vrste organizacije, naj se jo udeležijo. Odziv je bil v splošnem nepovoljen in le Workers' Party se je odzvala stoodstotno. Rezultat je dobro znan.

Bodočnost in tretja stranka.

Vsi dosedanji poizkusi organizirati tretjo stranko potrjujejo fakt, da je to vprašanje jako težavno in komplicirano. Prvo vprašanje nastane: kako organizirati tretjo, ali delavsko stranko na trdni podlagi, stranko, v kateri bo dovolj prostora za vse elemente in organizacije, ki sprejmejo načelo neodvisne politične akcije delavstva? Stranko, kateri bo možno graditi momentum, ki jo naj goni od stopnje do stopnje k stalnim uspehom?

Ni posebno težko ustanoviti stranko na papirju. Vse nekaj drugega je zgraditi tako stranko, kateri bo mogoče s svojo magnetično silo privlačnosti vplivati na široke mase delavstva in farmerjev ter jih stalno pridobiti zase. Stranko, ki bo imela v sebi vse pogoje rasti, in ki bo ob enem stranka bodočnosti. To vprašanje vodi do drugega, namreč kako stranko, oziroma kaka tretja stranka je mogoča v danih razmerah?

Obe stari stranki sta do kosti umazani, zamazani in namazani z oljem, ki se ne bo dal z lahkoto izprati. Prežeti sta z nepresegljivo korupcijo, v katero so zapleteni najvišji državni uradniki. Kljub odkritju teapota dom škandalov in vsesplošne korupcije, ne bo še prevrata med ameriškim ljudstvom. Psihologija tega ljudstva bo še nadalje AMERIŠKA, ne dosti spreminjena od včerajšnje. Ta fakt bo morala vpoštovati vsaka tretja stranka, ako se bo hotela vkoreniniti med ameriškim delavstvom. Vzeto to v poštev je toraj jasno, da taka stranka, kadar bo organizirana, ne bo revolucionarna in prežeta z ortodoksno dialektiko, pač pa jako zmerna in konservativna. Njena platforma se ne bo izrekla za odpravo kapitalističnega sistema, pač pa za odpravo tistih zlorab, katera najbolj žulijo delavstvo in farmerje. Za nas je glavno to, da se v taki stranki zagotovi prostor tudi tistim organizacijam, katerih načelo je odprava kapitalističnega sistema, in v dosego tega ni predpogoj revolucija, prvo ali edino sredstvo, pač pe zadnje, in to ne potrebuje posebnega povdarjanja.

Seveda glavno vprašanje je, ako je tretja stranka v bližnji bodočnosti mogoča, to je, ako bo sploh organizirana v prihodnjih par mesecih. Večje iznenadenje bo, ako se to zgodi, kot pa ako ideja neodvisne politične akcije delavstva še ne bo postala meso in kri v prihodnji predsedniški kampanji. Kot je razvidno iz dosedanjega razvoja, polagati obe struji, namreč Konferenca progresivne politične akcije, katere konvencija se bo vršila v Clevelandu četrtega julija, in gibanje minnesotske struje, ki bo obdrževala svoje zborovanje v St. Paulu 17. junija, veliko važnost na senatorja La Folletta, in od njega je vprašanje tretje stranke mnogo odvisno. Kako pot bo zavzel, bo pokazala bodočnost. Po mnenju nekaterih dobro informiranih oseb se bo senator LaFollette težko odločil za formalno pretrganje z republikansko stranko radi

taktičnih ozirov v zvezi z delovanjem progresivnih senatorjev in kongresnikov v Washingtonu. Kljub temu namerava kandidirati za predsedniško mesto, ako mu bo zdravje dopuščalo. Po poročilu Willam Harda v *Nation-u* z dne 9. aprila je sedanji La Follettov načrt kandidirati kot neodvisen kandidat. Namreč, on se po tem načrtu ne misli pridružiti sedanjemu gibanju za ustanovitev tretje stranke, pač pa naj se to gibanje v volilni kampanji njemu pridruži ali vsaj tiste organizacije, ki bodo to voljne storiti. In ker je on logično najsposobnejša in najpopularnejša oseba uspešno voditi vstajo proti starima in gnilima strankama, bodo gori omenjene struje hote ali ne hote primorane polagati veliko važnost na njegove načrte.

S stališča daljšega vpogleda v bodočnost od strani razredno zavednega delavstva to mogoče ni najboljša pot, ker je njena tendenca indefinitivno odrihati idejo neodvisne politične akcije. Z druge strani se pa mora vpoštovati fakt, da ako v danih razmerah ni mogoče doseči gotovega uspeha, je s taktičnega stališča nespametno to gibanje bojkotirati. Preteklost nam kaže dovolj jasno sliko, da se graditev organizacije ne da doseči z enim zamahom. To pač vzame čas, potrpljenje in spretno taktiko. Velika večina delavcev ne gleda v bodočnost in tudi ne v sedanost, pač pa le životarijo. Delavcev, ki gledajo v bodočnost je le malo, in še ti mnogokrat živijo v iluzijah, ker je to najlažje; in to je tudi velik vzrok, da delavsko gibanje hitreje ne napreduje. Ali tudi v temu oziru se je ameriško delavstvo tekom zadnjih nekaj let precej naučilo. Svetovni dogodki niso šli mimo brez popolnega učinkovanja na njegovo mišljenje. Kljub temu, da je še dovolj nejasnosti in razburjenja, in kljub temu, da reakcionarno vodstvo strokovnih organizacij skuša ustaviti nadaljni razvoj delavskega gibanja, ameriško delavstvo ni več tisto kot je bilo pred vojno. Dolgoletna propaganda socialistične stranke in pa vojni in povojni dogodki, kakor tudi spreminjajoči se ekonomski položaj dežele, vse to vpliva na mišljenje Ameriškega delavstva. Boljše merilo teh učinkov bo razvidno iz zaključkov prihodnje clevelandske in minnesotske konvencije, kakor tudi po rezultatu jesenskih volitev.

Prohibicija se izplača.

Pred senatno komisijo, ki preiskuje graft v justičnem departmentu, je bil pozvan George Remus iz Chicaga, bivši "butleger", sedaj zaprt v Atlanti radi kršitve 18. dodatka.

Remus je izplačal uradnikom in agentom, katerih naloga je bila uveljavljati prohibicijo, \$1,800,000 za protekcijo. Skoro dva milijona so torej dobili zakonoljubni uradniki od enega samega "butlegerja"!

Afera je postala kričeča, protekcija ni več držala in Remus se je iznašel v ječi. Sedaj pomaga "razkrivati". Ampak ameriško ljudstvo pije naprej in plačuje milijone dolarjev za "protekcijo". Prohibicija je farsa. Pijančevanje, posebno med tujerodnimi delavci, se širi in tako je 18. dodatek dosegel ravno nasproten učinek. Butlegerji in prohibicionistični uradniki so proti vsakemu modificiranju 18. dodatka, ker se v "suhi" Ameriki prav dobro počutijo.

ANGELO CERKVENIK:

MARIŠKA.

(Nadaljevanje.)

Kdor je prišel do Dabravke in zagledal pred seboj široko dolino se je oddahnil, a ko je opazil na drugi strani ponovno isto veliko, strašno muko, borbo za prehod, ki je bila po svoji obliki in vsebini tisočkrat strašnejša kakor smrt sama, a vendarle simbol življenja, je zarjul preklinjajoč očeta svojega in svojo mater, boga in domovino, cesarja in državo.

Babilonski stolp. Vsi jeziki so se križali tu v morju prokletstva, a razumeli so se vsi, in sovražili so se vsi.

Strašno, nepopisno strašno je bilo tisto sovrašтво.

Stopil je na streho divizijske bolnišnice rdeč vojak, kuštrav in suh. Kakor smrt je izgledal in kakor brzovjavni drug z visečimi žicami.

"Bratje, je kričal po nemško, bratje!"

Nikdo ga ni poslušal.

"Bratje, je vpil, bratje, ali ste pozabili?"

"Vrzi doli korporala, vidiš ga tam-le gori. Vrzi doli barabo in ubij ga," je dejal star vojak.

"Bratje, poslušajte, ljubljeni bratje!"

"Doli skoči, pa se ubij, trobilo rdeče," je zakričal star vojak v samih spodnjih hlačah.

In korporal se je strmoglavil s takšno silo, da se je, kakor bi odrezal, odlomila glava od telesa.

"Osel, mar bi bil počakal tam in crknil v miru!"

Proti zahodu je šla njihova pot. Na lepem avtomobilu je sedel kup častnikov. Sami sivi gospodje v rdeče podloženih suknjah so se peljali v njem. Spredaj sta sedela dva narednika; vsak pri svoji strojnici. Avtomobil je drvel skozi vas.

Pred hišo Mariške so oficirji izstopili, namerivši daljnoglede proti L.

"Hm," je dejal starec, generalmajor v. Kirchenfeld, majhen suh gospodek. "Hm, ni reda, gospodje, ni discipline gospodje moji . . . To smo mi Avstrijci. Da, hm, da drugačje bi lahko izgledala ta stvar, drugačje, če bi bili povsod sami Prusi . . . hm . . . gospodje moji . . . Tako pa . . . kaj hudiča, saj so, smo začeli bežati, predno so Rusi sploh napadli! Domobranski 35. se je kar kompaktno predal Rusom, da, gospodje, da . . . Saj sem dejal . . . sami Čehi, sami Rusi so bili tam častniki . . . saj sem dejal, gospodje . . . da, da . . ."

"Kaj hudiča, že so v L! V avto!"

Avto je zdrčal, a obstal je pred nabito polno cesto.

"Hoja," je zavpil debel major; pisal se je Pokorny.

"Hoja, prostor za gospoda divizionarja!"

"I kam, hudič naj vzame divizionarja!"

"V blato ž njim!"

"V vodo!"

"Daj ga!"

"Bij!"

Divizionar je bil miren. Stopil je visoko in zavpil z rezkim, tankim glasom:

"Mir!"

Ustrelil je dvakrat. Dva vojaka sta se zvrnila.

"Sedaj pa prostor, prostor, ali slišite!"

Nikdo se ni umaknil, vsakdo se je prerival naprej.

"Streljaj," je komandiral. Dve strojnici sta zaropotali.

"Psi, da boste vedeli, zakaj je dobro orožje, da ga boste drugič še stran zmetali, psi!"

Kroglje niso zgrešile cilja.

"Ojoj, ojoj. . . hu — u — u —", so hropeli.

Streljali so v ljudi veenomer. Plašno so skakali vojaki na levo in desno, a tam na sredi je stal ogromen pokvarjen avtomobil, ki je bil napol na cesti, napol v močvirju. Tja se je zaletel avtomobil s častniki in se prekucnil, da so se gospodje preobrnilni na cesto.

"Bij!"

"Udari!"

"Daj!"

"Ubij!"

In ni ostal živ niti eden, in ni ostala glava pri telesu, ni ostala kost pri kosti.

Strašno je bilo sovrašтво in ničev je bil človek-divizionar, poveljnik tridesetih tisočev ljudi, človek, ki se je treslo pred njim trideset-tisoč ljudi! Ničev!

Našemil se je vojak z njegovo kapo in oponašal ga je:

"Ruhe, Ordnung. . . Disziplin. . . Hah-taht!"

Smejal se je šaljivec in zdirjal je s kapo divizionarja na glavi.

Mariška je stala pred svojo kolibo. Tisoči so šli mimo. Od poldne pa do pozne noči in nihče je ni videl.

"Strašni bog, ali bo konec? Ko bi bila vsaj poginila v daleki stepi. . ."

Daša pa je govorila:

"Naši so močni, velika je naša Rusija."

Veliko je bilo njeno veselje.

"Nehaj, Daša, ni sovražnikov, vsi smo bratje!"

Prihrumele so v vas prve kozaške patrolje. Strmeč so gledali v to edino žensko.

"Rusinja," so vpraševali.

"Rusinja," je pokimavala.

Pozno v noči je legel mir v vas. In tedaj je prišel konec, kajti Mariška je vedela prav go-

tovo, da je to poslednja noč. Samo še eno uro, mogoče dve, mogoče le nekoliko minut!

“O bog, samo še ta poslednji trenutek mi daj moč, samo še ta poslednji trenutek!”
Stala je pred vratmi in čakala je.

X.

Samo polovica meseca je gledala izza dalekega holmčka in sence divjih jezdecev so bile grozovzbujajoče, velike. Glave dolge, kakršnih njene oko še ni videlo, roke mahajače in loveče po zraku, šireče se v strahotne dimenzije.

Jezdil je mož. Bil je velik. Že oddaleč je spoznala njegov obraz. Dvigala se je, a vstala ni. Dašica pa je spala. Prijezdil je, kakor sopihajoč stroj, in skočil je s konja. Njene ustnice se niso razmaknile, njene oči pa so okamenele, kajti obraz njegov je bil takšen, kakor se ji je bil prikazal nekoč v sanjah: Ob sencah sivi lasje, mnogo sivih las, oči globoko udrte, lic ni imel več, postava pa je bila bolešno sključena k zemlji. Tak je bil Ivan danes.

Pogled? Bil ni več pogled. Vrtinec vse požirajoč je bil, vrtinec, šireč se vedno bolj in bolj . . .

“Žena, je izustil mirno, ti si doma! In sama si doma!?”

Ni odgovorila.

“Žena, ti molčiš.

Je molčala.

Očitajoča je bila njegova beseda. In tudi grenka. Še nikdar ji ni bil rekel “žena”. Zakaj “žena”, si je mislila in zaprla je oči, ker njegov pogled je bil vrtinec v brezdnu. “Mariška” me je imenoval, vedno le “draga Mariška” je klical. Žena . . . žena . . . zakaj?

“Pridi za menoj, žena!”

Konja je privezal za vodnjak ter stopil v kolibo. Ozrl se je na ženo ki je vstajala, a od utrujenosti ni mogla dvigniti se.

“Ni me poljubil, je mislila, roke mi ni podal, in njegov pogled je groza živa, ki se je zajedla v njegove možgane. Sključeno je stopal. Bil je hod, kakor so ga hodili milijoni, kakor so hodili vsi tisti nešteti tisoči, ki jih je gledala dan za dnevom, tisti ki so šli tod mimo, kakor brezdušna telesa. Njegov hod sam je bila kletev prokletstva, njegov pogled utelešenje groze, muk, sovraštva, bil je utelešenje groženj nešteti tisočev. Bil je eden med mnogimi stebri: Vsakih tisoč po en steber, vsi drugi pa so le stebrički, majhni vsi slabi, ki umirajo, ne da bi črhnil, trpijo, ne da bi vedeli, kajti njihovo trpljenje je podobno alkoholu, gledajo, a nič ne vidijo, kajti njihove oči so enake fotografičnemu aparatu, k večjemu še fotografični plati. On pa je eden izmed tisočerih, ki vidi za tisoč, čuti za tisoč in sovraži za tisoč.”

Zabolelo jo je, zasmilil se ji je neznansko, da bi ga bila objela, poljubila. A ona pojde; pojde, kakor ji je usojeno, kajti njegove ustni-

ce se ne smejo nikdar več dotakniti njenih. Oskrunjeno je njeno telo, zato bo darovalo dušo, čisto — žrtev.

Morda pa ne, morda vendar ne. Morda bo stopil k njej, pogledal ji v oči in se zgrozil, kajti spoznal bo trpljenje, ki ga sam niti okusil ni. Pogledal bo in prav natanko bo spoznal, da je bolelost v njenem telesu izgarala vsako žilico, vsak atom mesa in kosti, počasi, počasi, da so v njej samo še ogorki, da je njeno telo samo še senca.

Tedaj pa, ah . . . tedaj bo pristopil in jo bo objel.

“Ti sveta, ti najsvetejša med ženami, saj nisem vreden, da bi te objel, a daj, dovoli, da ti dam en sam poljub na tvoja posvečena usta, na ta usta, ki so vzela greh sveta nase, daj še enkrat to telo meni, da mu dam kar še imam, da mu vzamem ljubezen . . . Še enkrat, Mariška, še enkrat in potem smeš umreti!”

Razmaknile so njene trepalnice, oči pa so videle luno, zasolzile so se, kajti njena sreča je bila prevelika.

“O, ti moj veliki mož, mu bo odgovorila — besede so trepetale in jok jo je dušil — o, ti moj edini, v trpljenju sem bila srečna, ker hotela nisem, da bi bil trpel sam ti, ker sem prav gotovo vedela, da bo naš cvet, zalivan s trpljenjem rasel visoko . . . do neba . . .”

“Ah . . .” je kriknila.

V tistem trenutku se je dvignil iz groba . . . okrvavljen obraz . . .

“Prenehaj, prenehaj . . . grob je odprt . . .”

“Bog, bog . . . Ivan,” je zakričala in zbežala v hišo. Obstala je pri vratih in ga pogledala. Klečal je pred posteljo in gledal je obrazek spavajoče deklice. Dašin obraz je bil tako lep in čist, da se je stresel, ko ga je zagledal, kajti nikdar še ni bil nikjer zagledal tako lepoto.

Opazil je ženo, ki je stala pri vratih. Počasi se je dvignil. Približal se je z ustnicami k Dašinemu obrazku, hotel ga je poljubiti, a v tistem trenutku se je obrazek spačil — mogoče se mu je le tako zdelo — in odmaknil je glavo.

“Prokletstvo,” so šepnile njegove ustnice, navajene na besedo, kakor meso na kri.

“Žena, ti stojiš!”

Molčala je.

“Žena, sedi k mizi!”

Vseda se je. On pa jo je gledal in vedno bližje je prihajal njegov obraz, vedno bližje njegove oči; njegova moč je bila vedno strašnejša. Vzravnila se je na klopici in hotela je odmakniti se, on pa se je sklonil čez mizo.

“Žena, zakaj nisi razprostrla svojih rok, ko je prihajal Ivan? Zakaj niso tvoje ustnice izpregovorile nobene besedice? Žena, zakaj molčiš, ali je tvoj greh tako velik?”

(Dalje prihodnjč.)

Aparat rimske cerkve.

Izmed vseh ver na svetu ima rimsko katoliška najmočnejši aparat. Vatikan v večnem mestu je njeno središče. Papež je božji namestnik na zemlji. Dasi po zedinjenju Italije brez svoje države, si je ohranil diplomatski štab, ki ga vedno izpopolnjuje. Papeževi diplomatje se nahajajo v skoro vseh glavnih mestih raznih držav po svetu, v katoliških in nekatoliških. Mnoge države imajo pogodbe s papežem in svoje poslanike v Vatikanu.

Katoliška je edina pomembna vera, ki neguje politični aparat. V bivši Avstriji je imela močne katoliške stranke. V sedanji Avstriji je klerikalna stranka druga najjačja stranka v državi. V Sloveniji je klerikalna stranka najjačja. V Nemčiji je katoliški centrum ena izmed najmočnejših strank. Populistična (klerikalna) stranka v Italiji se je tekom zadnjih sedmih let zelo razvila in dobila veliko politično moč. Pri zadnjih volitvah pa je izgubila mnogo glasov, ker ji Vatikan ni šel dovolj na roko. Rajše kot bi se zameril Mussoliniju, je pustil radikalno krilo klerikalne stranke fašističnemu terorju na milost in nemilost.

Klerikalci v Mehiki prizadevajo ljudski vladi mnogo preglastic. Klerikalci v južno ameriških republikah so močan element. Španija hira pod peto klerikalizma, ki se igra z ignoranco španskega ljudstva.

V Zedinjenih državah klerikalci nimajo svoje stranke. Poslužujejo pa se enake taktike kakor "progresivci"; svoje ljudi urivajo na liste republikanske in demokratske stranke. Veliko odgovornih mest zavzemajo razkričani klerikalci.

Klerikalizem je mednarodno gibanje, podložno papeževi vladi v Rimu. Klerikalizem kot politično gibanje je sovražnik socializma; klerikalizem je sovražnik napredka; klerikalizem, dasi ima sposobnost prilaganja razmeram, je sovražnik znanosti in ljudskih interesov.

Nobeno gibanje na svetu nima toliko plačanih ljudi kakor klerikalno. Tudi druge vere imajo duhovnike, toda njihove organizacije so v primeri s katoliško hierarhijo malenkostne.

Katoličani imajo na tisoče in tisoče cerkva, v katerih se vrši stotisoče shodov vsaki teden. V svoji oblasti in pod svojim vplivom imajo tisoče ljudskih in srednjih šol ter precej univerz. Katoliška cerkev ima mnogo bolnišnic, sirotišnic in drugih dobredelnih zavodov. Katoliška cerkev kontrolira stotine časopisov in revij, veliko pa jih ima pod svojim vplivom.

Katoliška cerkev kot taka je največja trdnjava nazadnjaštva.

Do 400.000 katoliških duhovnikov na svetu skrbi za utrjevanje papeževega krščanstva, ki je oddaljeno od Kristusovega kot luna od zemlje.

Katoliška cerkev ima kopo kardinalov in diplomatov, 1650 škofov, 360 misijonskih škofov, nad 300.000 duhovnikov, 10.000 ameriških in evropskih misijonarjev, 5.000 misijonskih duhovnikov-domačinov v "paganskih" deželah, 5.000 misijonskih bratov, nad 30.000 misijonark in na tisoče nun ter usmiljenih sester.

Na raznih misijonskih postajah deluje za "izpreobrnitev" paganskih narodov: 2.549 frančiškanov, 1.879 jezuitov, 1.180 pariških misijonarjev, 1.058 kapucinov, 650 lazaristov, 575 redemptoristov, 575 očetov od Sv. Duha, 538 avguštincev, 505 belih očetov, 500 dominikancev, 440 oblatov, 407 salezijancev, 400 maristov, 266 misijonarjev Srca Jezusovega, 246 misi-

jonarjev iz zavoda v Steylu, 165 benediktincev, 130 milanskih misijonarjev, 130 avguštinskih eremitov, 110 konventualov, 100 karmelitov, 75 pasijonistov, 48 palotincev, 45 silvestrinov, 30 premonstratov, 20 servitov in 8 trinitarcev.

Pagani so torej z dušnimi pastirji precej dobro preskrbljeni.

Razun duhovščine ima aparat rimske cerkve na tisoče lajikov, fratrov, cerkvenikov, sester itd.

Božja pota ji služijo kót eno najboljših sredstev za zavajanje nevednega ljudstva. Samostani so njeni gradovi. Katoliška cerkev je organizacija. Vatikan je njen absoluten gospodar. Demokracije ne pozna. Opozicije ne trpi.

V dobi, ko padajo troni, katerim je cerkev tako zvesto služila, v dobi, ko se ljudstvo prebuja in zahteva svoje pravice, je za cerkev nastalo vprašanje — s kom? Kot celota služi avtokraciji in izkoriščevalcem. Za potolaženje nezadovoljnih vernikov pa je ustanovila razne odbore in radikalna krila v svojih strankah, ki zahtevajo socialne reforme.

Izmed vseh krščanskih cerkva ima katoliška razun pravoslavne največ obredov, ki jih je podedovala od paganov ter jih nekoliko preuredila za svoje potrebe. Nobena religija, razun morda pravoslavne pod carizmom, ne uganja toliko pompa, kakor katoliška.

Kljub temu, da ima katoliška cerkev eno najpopolnejših in najbolj discipliniranih organizacij na svetu, njena moč hira in njen vpliv pada. To čuti tudi Vatikan in zato študira, kako asimilirati cerkev novemu mišljenju med masami in novim ekonomskim razmeram. To kar je bila ni več. Bili so dnevi, ko je bil papež Rim v stanju strmoglavljati vladarje z enim samim dekretom. Moč nobenega vladarja se ni mogla primerjati z močjo božjega namestnika na zemlji. Narodi in okraji so trepetali pred papeževim prekletstvom. Vsi mogotci so tekmovali za njegovo naklonjenost. Danes je Vatikan le še orodje v rokah mogotcev.

Taktika Židanovih hlapcev.

V Ljubljani se je vršil shod socialističnih delavcev, na katerem bi imel poročati J. Sasenbach, tajnik amsterdamske internacionale strokovnih unij, ki ima milijone članov.

Na shod so prišli v večjem številu tudi takozvani komunisti z namenom, da ga razbijejo. Namen se jim je posrečil. Dvorana mestnega dvorca, v kateri se je shod vršil, je bila po shodu kakor bojišče. Stene odrte, stoli in mize polomljene, po tleh kosi oblek in krvavi madeži. Zares lepa je bela Ljubljana in civilizirano njeno prebivalstvo.

Včasih so hodili na shode Židanovi hlapci in jih razbijali. S svojimi bikovkami so pustili sled na marsikakem udeležencu. Sedaj se shodi razbijajo pod bolj "idealnim" imenom, ampak mentaliteta razbijačev je ista.

Zanimivo je, da so pri razbijanju shoda pomagali komunistom tudi klerikalci, kot poroča ljubljansko "Jutro", ki nima vzroka hvaliti socialistov.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Konvencija U. M. W. of A. v Peoriji, Ill.

PEORIA, ILL. — Zadnji teden se je pričela peta konvencija premogarske unije illinoiskega distrikta, ki ima okoli sto tisoč članov. Konvencije se je udeležilo 562 delegatov.

Ta konvencija se razlikuje od prejšnjih v tem, da so frakcijski boji sedaj bolj izraziti. Svoječasno so se boji vrteli bolj okoli oseb kakor načel. Dasi so prišla politična vprašanja tudi na prejšnjih konvencijah v ospredje, niso povzročila tiste nervoznosti kakor sedaj. Danes je vse zavito v "strategije". Konservativna večina se boji, da jo vsak čas kdo "okupira", vsak moment se lahko zgodi kak strategičen korak, ki prepriča načrte vladajoči mašini, tu pa tam se razburi kak delegat, prične se vik in krik, predsednik miri, potem se glasuje in Frank Farrington zmaga kakor navadno.

Zunaj in v zborovalni dvorani se gibljejo agitatorji, ki nosijo v žepih načrte za novo delavsko stranko v Illinoisu. Njen vodja, morda samo navidezni, je Duncan MacDonald, nekdanji tajnik Illinoiskega distrikta U. M. W. of A., ki izdaja sedaj v Springfieldu svoj list, ki pridno udriha po sedanjih glavarjih unije. Poskusil je že s podružnico federativne farmarske-delavske stranke, ki pa ne vleče posebno. V nedeljo se je vršila konvencija najnovejše, oziroma obnovljene delavske stranke, ostanek farmarske-delavske stranke, ki je postavila tudi kandidate v državne urade in sprejela več resolucij, kakor je na konvencijah navada. Navzoči so bili večinoma tisti delegatje od lokalov premogarske unije, ki so za delavsko stranko, ako je nova in ima nova gesla, oziroma stara gesla pod novim imenom.

V illinoiskem distriktu naše organizacije je gibanje za samostojno politično akcijo delavstva zelo jako, ali pa smo samo mislili da je jako. Nešteto shodov se je vršilo, posebno po južnem Illinoisu, na katerih so nam govorniki pripovedovali, kako mogočno je gibanje za delavsko stranko v tem delu države. Izgledalo je, samo izgledalo, da bo distriktna konvencija skoro soglasno za delavsko stranko. Govornike nam je pošiljala večinoma Workers' Party, ki so prihajali sem pod raznimi imeni — to je pod imeni svoje stranke (W. P.), federativne stranke, v imenu pomožne akcije v prid nemškemu delavstvu in ruskemu ljudstvu, prišli so sem s kino slikami, v imenu obrambnih odborov itd.

Radikalno krilo je stavilo predlog, da se distriktna organizacija izreče za farmarsko-delavsko stranko in pošlje svoje zastopnike na konvencijo v St. Paul dne 17. junija. Razprave so bile obširne in včasih vroče in potem se je glasovalo. 105 glasov je bilo oddanih za predlog in 385 proti. Illinoiski distrikt naše unije je za nadaljevanje Gompersove politične taktike. K večjemu, da bi se podali v delavsko stranko, ako se izrečejo za njo višje zgoraj.

Zelo vroča je bila debata, ko so delegatje kritizirali Farringtona radi njegove agitacije za gubernerskega kandidata Smalla pri zadnjih primarnih vo-

litvah. Small je republikanec, oziroma kandidiral je na glasovnici republikanske stranke in nominacijo dobil, seveda z delavskimi glasovi. Farrington je zagovarjal svoje stališče in večina delegatov ga mu je odobrila. Drugo, kar mnogi delegatje niso mogli razumeti, je prijateljstvo, ki ga je Farrington sklenil s predsednikom John L. Lewisom. Nekoč se je Farrington potegoval za Alexandra Howatta, i ga je Lewis izključil iz unije "radi kršitve pravil", kot bi rekli pri naših podpornih organizacijah.

Na dnevnem redu smo imeli tudi vprašanje priznanja sovjetske Rusije. Govori so bili ostri in marsikaka je padla na rovaš Hughesa in drugih reformatorev sovjetske Rusije. Resolucija ni bila tako ostra. Naglaša načelo, da ima vsak narod sam pravico odločati o formi svoje vlade ter priporoča priznanje sovjetske Rusije, ob enem pa priporoča Rusiji, naj tudi drugim narodom pusti pravico samovlade, kar bo Rusija najbrž dovolila.

Kritiki sta bila podvržena tudi predsednik illinoiske delavske federacije John Walker in Olander, ki sta zaeno s Farringtonom agitirala za Smalla. Delegatje so povdarjali, da so ti ljudje plačani od unij in bi morali delati za unije, ne pa zapravljati čas v agitaciji za kandidate kapitalističnih strank.

Kakor navadno na konvencijah unij tekom zadnjih let, smo bili tudi sedaj bombardirani z letaki, katerih so se ljudje že navadili. Zastopniki raznih listov pa agitirajo za svoja edino prava in neprava revolucionarna glasila.

Predložena je bila resolucija, ki določa, da se v unijo illinoiskega distrikta ne sprejema novih članov, dokler bomo imeli armado premogarjev v rezervi. Resolucija ni bila sprejeta, dasi je vprašanje brezposelnosti v premogarskih okrožjih te države zelo pereče, o katerem se je mnogo debatiralo. Farrington je priporočal gotove ekonomske reforme v proizvodnji električne sile, kar bi baje obrnilo delovne razmere na bolje. Apeliral je na premogarje, naj kooperirajo z lastniki rovov, kajti če hočemo konkurirati z operatorji v neunijskih krajih, moramo podvzeti korake, ki bi dovedli do znižanja produkcijskih stroškov v unijskih okrožjih. Tudi to je težko. Operatorji bi najrajše, da se znižajo plače, tega pa unija ne bo dovolila. Kooperacija bi bila mogoča tudi na druge načine in unija jih bo poskusila izvesti.

Premogarji ne delajo stalno, ne zato ker se jim ne ljubi, ampak ker ni dovolj velike zahteve po premogu, ali pa zato, ker je več premoga, oziroma več obratujočih rovov kot pa bi bilo potrebno za sedanjo konsumcijo premoga.

Dobro je, da se delavstvo uči o gospodarskih problemih. Kapitalizem jih ne more rešiti in tudi mi bomo imeli težave, predno spravimo stvari v red.

Med frakcijami na tej konvenciji niso bile potegnene ravne črte. Mnogi delegatje so včasih nastopali proti Farringtonu, ne da bi se jim moglo očitati, da so z "rdečkarji". V važnih stvareh pa so glasovali z "mašino". Tisti, ki so za ustanovitev skupne delavske stranke, tudi niso bili samo socialisti in komunisti, pač pa tudi taki, ki so skoro za vsako "tretjo" stranko.

Poročevalec.

Napredovanje kluba št. 1, J. S. Z.

CHICAGO, ILL. — V prvih štirih mesecih tega leta je plačalo članarino povprečno 72 članov in članic vsaki mesec. Na zadnji seji, ki se je vršila dne 16. maja, so pristopili v klub trije člani in dve članici, skupaj sedeminsedemdeset. Deset članov dolguje članarino za dva meseca. Klub št. 1 ima torej dvainosemdeset dobro stoječih članov in članic, najvišje število v njegovi zgodovini. Še nekoliko agitacije, pa bo imel nad sto članov.

Prošlo zimo in prve mesece tega leta je priredil šest predavanj in štiri diskuzije. Predavatelji so bili Ivan Molek, J. Pippan, Jože Zavertnik, A. Slabe in F. Zaitz.

Dramski odsek je vprizoril štiri predstave pod avspicijo kluba št. 1, eno predstavo na koncertu pevskega zbora Sava in eno pod avspicijo kluba št. 45 v Waukeganu. Razun teh priredb smo imeli tudi dve veselice, eno na Silvestrov večer, drugo dne 26. aprila.

Razni člani in članice kluba so pridobili Proletarcu precej novih naročnikov med Slovenci v Chicagi in okolici. Prodali smo tudi precej literature. Klub ima svojo knjižnico, iz katere posojujemo knjige članom in tudi nečlanom proti primerni odškodnini.

Za delegata na V. redni zbor JSZ. je bil izvoljen sod. Joško Oven.

Izvolili smo poseben agitacijski odsek, ki bo vodil volilno kampanjo med Jugoslovani v Chicagi. Člani tega odbora so F. Godina, P. S. Tauchar in F. Zaitz.

V nedeljo 15. junija priredi socialistična stranka okraja Cook velik piknik v parku Riverview, na katerem bo sodeloval tudi naš klub. Nastopili bodo razni govorniki, med njimi milwauški župan sod. D. Hoan. Klub je na imenovani seji zaključil, da gre ves čisti preostanek od tega piknika, kolikor ga bo odpadlo na naš klub, v podporo "Proletarcu".

Klub je sklenil pozvati vse tiste naše nasprotnike, ki se v napadih na nas skrivajo pod krinko svobodomiselnosti, na javno sejo, na kateri bodo imeli priliko ODPRTO povedati — iz obraza v obraz — kaj jih teži. Ta zaključek je bil storjen, ker je pričela gotova klika, ki ima zaslonbo pri listu na Crawford Ave., z umazaninim bojem proti klubu JSZ. in njegovim posameznim članom. Ako bo imela ta klika kaj poguma, bo prišla na sestanek in dobila priliko govoriti odprto, mesto da bi samo ruvarila v zakotnih prostorih.

Ta sestanek se bo vršil po volitvah glavnih odbornikov SNPJ., ker nočemo, da nam bi kdo predbacival, da se namerava agitirati za ali proti temu ali onemu kandidatu. Ljudje, ki so pričeli z umazano gonjo, naj si zapomnijo, da kluba št. 1 ni mogoče uničiti, niti ne bodo oslabili J. S. Z.

Člani J. S. Z. v Chicagi so aktivni in bodo aktivni, pa če je to nasprotnikom prav ali ne.

J. S. Z. namerava zgraditi svoj lastni dom. Načrti bodo predloženi V. rednemu zboru in potem bomo šli na delo, da akcijo čim prej izvedemo. Klub št. 1 je že na večih sejah in diskuzijah razmotrival o tem in sklenil vpsoliti vse svoje moči, da dobi naše gibanje lastne prostore, ki jih nujno potrebujemo.

Kakor smo uspeli na polju drugih aktivnosti, tako bomo uspeli tudi z akcijo za svoj delavski dom.

F. Zajec, *časni tajnik.*

Barberton se probuja.

BARBERTON, O. — Letos smo prvič v zgodovini slovenske naselbine v Barbertonu praznovali delavski praznik *prvi maj*. Misel vsakega zavednega delavca je bila napraviti našo slavnost čim impozantnejšo.

Praznovali smo naš dan v soboto 3. maja. To je bilo potrebno v interesu uspeha, kajti razmere niso dopuščale drugače.

Udeležba je bila kljub izredno slabemu vremenu zelo dobra. Lahko bi bila še večja, toda če se vpošteva, da se je pričel slovenski življenj v Barbertonu šele probujati, da je nam bilo treba premagati velike začetne ovire, smo z uspehom popolnoma zadovoljni.

Prvo točko programa je proizvajal pevski odsek socialističnega kluba, ki je zapel delavsko himno Marseljezo. Petje je bilo dobro, kajti zbor je še mlad, toda taki pesmi morajo dati pevci vso svojo silo. Marseljeza je mogočna himna in dobi svoj pomen le ako je dobro izvajana.

Navada je, da kadar se poje Marseljeza na delavskih priredbah, da udeleženci vstanejo. Po tem pravilu pa se na tej priredbi niso vsi ravnali, ne da se niso hoteli, ampak ker niso vedeli bolje. V bodoče se mora ta nedostatek popraviti. (Prosim, da mi prizadeti to kritiko oprostite.)

Nato je bil predstavljen sod. Chas. Pogorelec, ki je v uro trajajočem govoru pojasnil položaj in boje, ki jih vrši socialistična stranka za delavske interese. Slikal nam je krivičen sistem in izvajal, kako mora delavstvo nastopati, da se iznebi pijavk, ki žive od naše krvi. Občinstvo je govorniku pritrjevalo s ploskanjem in tako pokazalo, da se strinja z njegovimi izjavami. Na obrazu slehernega poslušalca je bilo čitati zadovoljstvo in želja, da nas bi govornik večkrat posetil.

Po končanem govoru je nastopil pevski zbor s himno "Slava delu", ki je bila dobro izvajana; zbor je žel za ta nastop buren avplavz.

Izčrpanemu programu je sledila prosta zabava, ki je trajala do pol noči. Razšli smo zadovoljni z uspehom in z željo, da se na prihodnji prvomajski slavnosti snidemo še v večjem številu. — *Alois Grebenjak.*

Naročite se na New Leader!

Ako hočete čitati dober socialistični angleški tednik, se naročite na "New Leader", ki se je v teku par mesecev, od kar je pričel izhajati, razširil med socialističnim delavstvom po vseh Zedin. državah. Izhaja na dvanajstih straneh v obliki časopisa, tiskan na finem papirju. Naročnina \$2 na leto, \$1.25 za pol leta. Naslov: "The New Leader, 7 East 15th St., New York. Naročnino lahko pošljete tudi upravništvu Proletarca ali pa tajništvu JSZ.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo ob 2:30 v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč."

NAŠI ODRI.

“Velika repatica.”

Zensko društvo št. 119, SNPJ., v Waukeganu, je dne 10. maja vprizorilo burko “Velika repatica” v treh dejanjih, ki sta jo spisala Karel Laufs in Viljem Jacob. Kratek opis te igre je že bil priobčen v tem listu, ko jo je vprizoril dramski odsek kluba št. 1, JSZ. Naša se na čase, ko se je približeval zemlji Halejev komet in z njim — konec sveta, predmet za praznovorne ljudi in za šaljivce.

Prostorna dvorana je bila prilično napolnjena in avdijenca mirna. Predstava se ni pričela ob napovedanem času, pač pa uro pozneje. Mrs. Frances Zakovšek, tajnica društva, je imela kratek pozdravni govor in sporočila, da povabljeni govornik ni došel, kar naj občinstvo društvu oprost.

Kritika? Če bi jo pisal kot jo je zadnjič Jos. Siskovič o neki predstavi na odru Slovenskega doma v Clevelandu, bi se vsem smrtno zameril in kritika bi bila najbrž destruktivna v pravem pomenu besede. Mi imamo opraviti z diletantni in z režiserji, ki imajo večino sami malo znanja o dramatik. In to je treba vpoštevati. Vsaka večja naselbina ima moči, ki bi se jih dalo izvežbati za dobre, četudi ne za perfektne igralce, ampak nekdo mora biti v naselbini, ki je sposoben za učitelja. Če ni tega, tedaj je najti v vsaki predstavi nebroj napak, izmed katerih je mnogo neoprostljivih. Slabo igranje skvari tudi publiko, ki predstav ne vzame za resno, pač pa zbija šale na račun igre in še bolj na račun igralcev.

Profesionalni igralci študirajo svoj poklic. Za vsako igro se pripravljajo do najmanjših potankosti. Razumeti morajo vsak gibljaj in pomen vsake besede. Biti morajo izobraženi.

Diletanti, ako nimajo dobrega učitelja, so površni. Nauče se besed, in še to slabo, ker se zanašajo na šepetalca. Vprašajte poprečnega diletanta, kaj je vsebina igre v kateri bo nastopil, kaj je njen smisel, pa vam jih 90% ne bo vedelo dati odgovora.

Naselbina Waukegan ima lepo dvorano in velik oder, ki pa bi ga bilo treba izboljšati. Vse pride počasi. Z dramatik se peča več organizacij. Vprizorile so že mnogo iger, dobrih in slabih, kakor na vsakem drugem diletantskem odru.

“Velika repatica” je igra “za smeh in kratek čas”. Drugega namena nima. Vlogo Vladimirja Kamenarja je imel Frank Brus. Izgovorjavo je imel dobro, le večsi je bil preglasan, oziroma prestrog, kjer ne bi smel biti. Izgledal je premlad za vdovca z odraščanim sinitom. Kar se tiče starosti, bi so bila Micika čisto lahko zaljubila vanj, ker ni izgledal 27 let starejši od nje kot igra zahteva. Zofijo Cepeličevo, njegovo soprodnico, je igrala ga. Frances Slabe. Bila je premalo “sitna”, toda oseba je odgovarjala vlogi. Njenega moža Božidarja je igral John Gantar. Besede so mu šle gladko, ne pa mimika. Videl sem, da Gantar ni slab igralec, toda pri tej igri ni imel dovolj vaje. Njegova oseba ni bila primerna vlogi. Micika, njuna hči (gdč. Jennie Sluga), bi morala v prizoru, ko razkrije svojo ljubezen do Frica, pokazati, da resnično verjame, da pride v nekaj dneh konec sveta. Mnogo besed je nepravilno naglašala. Režiser mora paziti pri vajah, da se igralci nauče pravilnega naglašanja in izgovorjave, posebno, če so igralci tu rojeni Slovenci.

Nadsvetnik Trpotec (Frank Nagode) ni bil podobno kakemu nadsvetniku iz Zagreba. Dva tedna je bil

v hribih, in ko stopi v sobe, se mu mora to poznati. Navodila zahtevajo, da pride h Kamenarju v popotniški obleki. Navadno se vsak gost, ko pride v sobo, odkrije in klobuk odloži. Nadsvetnik je velik gospod in se mora obnašati po “škrinarsko”, to je, imeti mora manire, ki jih navadni zemljani nimajo. G. Nagode je lahko dober igralec, ampak kot nadsvetnik je bil slab. Fric, Trpotec sin (L. Ogrin) je pokazal veselejško nprav, toda govoril je mnogokrat prehitro, skoro brez presledkov. Njegov prijatelj Branko (Andrej Možek) je bil v svojih gestah pretiran. Možek bi lahko igral bolje; oseba je odgovarjala vlogi. Kar bi potreboval, je več vaje in pravih navodil.

Slikarica Ema Novakova (Mary Pekoll) bi morala kljub svoji žalosti biti vseeno bolj živa. Tudi ton govorjenja ne smo biti zmerom enaka melodija.

Nežika, gospodinja pri Kamenarju (Mary Lah) je igrala dobro, toda maska ni povsem odgovarjala vlogi. Bila je tudi malo pregibčna. To je poseben karakter, ki ga ne more pogoditi vsaka igralka. Kamenarjev sluga Francelj (Anton Kobal) je bil prijazen sluga, ki se je znal tudi razjeziti, toda njegova uniforma ni odgovarjala službi sluge pri Kamenarju. Kamenarjev gost Kužman (Anton Kolenc) bi moral govoriti bolj navdušeno, ko pripoveduje, da se hoče ubiti s čezmernim uživanjem jedi in pijače še predno pride napovedani konec sveta. Spokornjenec logar Rožič (Frank Malovašič) je človek, ki ga komet tako prestraši, da se poboljša. Nehal je kartati, piti in žaliti svojo ženo. Igral je prilično dobro.

Prizor, v katerem se goste Cepelič, Franc in Kužman, bi moral biti boljši.

Samo par igralcev, oziroma igralok, je bilo dobro maskiranih. Celotna slika je bila raditega zelo neharmonična.

Fric bi moral v prizoru, ko čita novico o prihodu kometa in grozečem pokončanju sveta dobiti kak starokrajski list, ne pa ameriški, katerega naslov je obrnil proti občinstvu. Besedilo, ki ga je nalepil na list, bi ne smel obračati tako, da bi ga videli tudi mi. To kviri utis. Vsakdo je videl, da ne čita novico iz lista, ampak besedilo s pisalnega papirja, ki je bilo prilepljeno na časopisu. Takih nedostatkov je bilo precej in režija naj v bodoče pazi, da se ne bodo ponavljali. — X.

V. redni zbor J. S. Z. bo v Clevelandu.

Peti redni zbor Jugoslovanske socialistične zveze se bo vršil v Clevelandu. Glasovanje, ki je imelo odločiti sedež našega zbora, je bilo končano 15. maja. Od nekaterih klubov še nismo dobili poročila o izidu glasovanja, toda za Cleveland je oddana tako velika večina, da rezultat ne bo spremenjen.

Konvencija se prične 11. julija, par dni po konvenciji socialistične stranke, ki se bo tudi vršila v Clevelandu.

Sedaj so v teku volitve delegatov za naš zbor. Vsi klubi so dobili potrebne listine in navodila glede volitve delegatov. Sporočite njihova imena in naslove, kakor hitro jih boste izvolili.

Tvoj list in tvoja stranka te potrebujeta — kakor potrebuješ ti stranko in list. Pristopi k Jugoslovanski Socialistični Zvezi in naroči “Proletarca”.

Književni vestnik.

The Literary Digest z dne 17. maja 1924 vsebuje pod naslovom "Foreign Comment" izčrpnke člankov priobčenih v neangleških ameriških listih v pogledu naseljeniškega problema. Komentarji so vzeti iz listov enaindvajsetih narodnosti, zastopanih v Zedinjenih državah. Velika večina listov obsoja zakon, kakor je bil sprejet v obeh zbornicah kongresa, toda le malo jih je, ki zagovarjajo neomejeno naseljevanje.

Za omejevanje naseljevanja iz južne Evrope in iz Rusije so tudi nekateri uredniki tujejezičnih listov. "La Salle County Herald" (nemški list, ki izhaja v Ottawi, Ill.) piše, da bi se ne smelo v to deželo dopuščati nikogar, ki nima germanske krvi. Slovani se mu zde nevredni prihajati v to deželo, istotako Italijani in Židje. Po njegovom mnenju tvorijo za prebivalstvo te dežele najboljši material naseljenci iz Nemčije, nemške Švice, nemške Avstrije, Švedske, Danske, Nizozemske in Norveške. Angleži so po njegovi trditvi slabši od Nemcev, ker so hinavski in neodkritosrčni. Naseljevanje iz Balkana bi se moralo absolutno prepovedati. "Pokloni", ki jih je napravil Slovanom, so surovi in pokazujejo, kako nizka je mentaliteta urednika ottawskega "Herolda".

Izmed jugoslovanskih listov je citiran samo "Proletarec", kateremu je "Literary Digest" posvetil eno kolono prostora. Objavil je v celoti tudi znaten del članka "Problem naseljevanja", ki je bil priobčen v 865. številki Proletarca.

Vsega skupaj citira *Literary Digest* okoli sedemdeset listov raznih narodnosti v Zedinjenih državah. S tem je dal ameriški javnosti pregled mišljenja, ki vlada med naseljenci raznih narodov v pogledu imigracijskega problema.

Current History, majska številka, vsebuje med drugim pregled dogodkov tekom prošlega meseca in sledeče članke: Assessing the Blame for the World War. Political Bosses of Yesterday and Today. Are Radicals Insane? Germany's Changed Economic Situation. The Red Army After Six Years. The Divorce Laws of America and Europe. The New Greek Republic. Razun teh vsebuje več drugih razprav in člankov. Izhaja v New Yorku.

Novi Svjet, ki ga izdajata Teodor Cvetkov in Geo. Kutuzovič, sporoča v izdaji z dne 15. maja, da bo v kratkem postal tednik. Sedaj izhaja kot revija dvakrat na mesec. V bodoče bo sprejemal tudi oglase.

Republikanska propaganda v Sloveniji.

V Ljubljani izhaja že četrto leto tednik "Avtonomist", ki zastopa idejo avtonomne Slovenije v okvirju jugoslovanske federacije z republikansko formo vlade. Izdaja ga Albin Prepeluh, ki je bil dolgo let aktiven v socialističnem gibanju na Slovenskem. Nedavno je ustanovil "Združenje slovenskih avtonomistov," ki ima za cilj avtonomno Slovenijo v jugoslovanski republiki.

To Združenje prireja shode in izdaja v svrhu propagande tudi pamflete. Eden izmed teh nosi naslov "Mala politična šola za slovenske kmete in delavce", ki propagira republiko in avtonomno Slovenijo. Naslov članku je Demokracija, podnaslovi pa so slede-

či: Kaj pomeni beseda "demokratija"? — "Ljudstvo" v starih časih. — Fevdalstvo. — Razmere na Francoskem. — Začetek nove dobe. — Zgled Amerike. — Velika francoska revolucija. — Posledice francoske revolucije. — Pravice ljudstva v Avstriji. — Svetovna vojna. — Demokracija in Slovenci. — Svitanje. — Zaključki.

Članek v imenovani brošuri končuje:

"... Načela moderne demokracije se dajo torej za Slovence izraziti v štirih besedah:

"Človečanstvo — Slovenstvo — Federacija — Republika."

"Združenje slovenskih avtonomistov" ni močna organizacija. V politiki nastopa proti tistim strankam, ki so za centralizem in monarhijo, in priporoča tiste, ki hočejo avtonomno Slovenijo in republiko.

Tudi s socialistično stranko Jugoslavije ni v prijateljstvu, ker je centralistična, dasiravno republikanska. Sporna točka je centralizem. Radičevi stranki je Združenje slovenskih avtonomistov naklonjeno in jo v svojem glasilu podpira.

V političnem življenju Slovenije je mnogo konfuzije in nobeno gibanje v nji ni složno in enotno.

Nekdo bi se rad norčeval.

Neki agent provokator je hodil po Pennsylvaniji in prirejal "govore". Na nekem shodu ga je nekdo vprašal (neki Novak pravi da je bil naš član), kam gre denar, ki ga JSZ. dobiva od društev, ki so včlanjene v Izobraževalni akciji.

Neki Novak seveda ni vedel — kako neki, če niti naši člani ne vedo! Če je bil tisti nekdo naš član, je slab član, kajti vprašanje bi moral nasloviti na tajnika svojega kluba, ki bi mu izročil natančno poročilo o vseh dohodkih in izdatkih J. S. Z. tekom leta 1923, istotako pregled dela, ki ga je izvršila Zveza v prošlem letu.

Neki Novak je že toliko časa v tej deželi, da bi moral vedeti, da mi ne skrivamo računov, pač pa jih objavljamo. Pri nas se ne dela "tajno", zato se tudi ne morejo dogajati afere, kot se dogajajo pri tisti organizaciji, v kateri je tudi Neki.

Naše sodruge na Lawrencu je vohal po indijanskem načinu. Ako je Neki žejen, naj gre k "Radniku", kjer mu bodo postregli z naslovi butlegerjev, ki so njihovi člani. "Svoji k svojim!"

Drugič naj se Neki pod svoja poročila, kjer hvali svoje "vrline", podpiše, ali pa naj vsaj nekega Jernejčka najame, da mu bo podpisal umotvore.

Dobro je, da se delavstvo od bližje seznanji s provokatorji. Dokler jih ne pozna, marsikdo misli, da jim mi delamo krivico, ako obsojamo njihovo početje. Sedaj vsaj vedo, kdo je Neki Neki.

Najboljša jugoslovanska socialistična revija je "Proletarec". Prinaša članke, razprave in pregled delavskega gibanja po svetu ter opise aktivnosti v naših naselbinah na polju socialističnega in kulturnega dela. Naročite ga še danes.

Slabši kot skebje v stavkah, so špijoni in provokatorji v delavskih organizacijah. Toda špijonov in provokatorjev se je lahko ubraniti, če se vodi v organizaciji trezna politika, če v nji odločuje razum, ne pa strasti fanatizma, sentimentali in instinkti podiranja.

Uradna selitvena statistika države S. H. S. za leto 1923.

Kaj nam povedo številke naše selitvene statistike? Četudi je naša migracija še vedno aktivna, ker izkazuje več povratnikov kakor izseljencev, vendar v razvoju izseljevanje relativno raste, povračanje pa pada. Od ujedinjenja do konca decembra 1923 se je izselilo vsega 34,700 oseb, vrnilo se je pa 43,048. Število povratnikov presega torej ono izseljencev za 8,438. Leta 1920 je bilo število izseljencev 5,988, povratnikov pa 18,980; zadnjih torej trikrat toliko. Leta 1923 je bilo število izseljencev 9,370, povratnikov pa 19,500. Tu je torej razmerje meritorno izpremenjeno, in sicer številoma veliko bolj bistveno, ker je izseljencev skoraj petkrat toliko kot povratnikov. Ta prikazen se opazuje tudi pri drugih narodih, kakor je razvidno iz uradne statistike Zedinjenih držav; zakaj leta 1921-22 npr. se je vselilo v Zedinjene države vsega 300,556 oseb, vrnilo se pa 198,712, medtem ko se je leta 1922-23 vselilo 522,912, vrnilo se pa le 81,450.

Vse to pomeni, da je "stari kraj" že izgubil del privlačnosti, ki jo je imel takoj po vojni, medtem ko raste privlačnost Zedinjenih držav v enakem razmerju, v kakršnem se oteščava vseljevanje.

Tudi glede na spole se opazuje analogija med našim in seljenjem drugih narodov; medtem ko se je l. 1921-22 vselilo v Zedinjene države 149,741 moških in 159,815 ženskih (pri nas 2872 moških in 3214 ženskih), se je razmerje izpremenilo leta 1922-23; tu je bilo moških 307,522, ženskih pa 215,397 (pri nas 5,717 moških in 3,653 ženskih), kar dokazuje, da raste število moških, torej pravih izseljencev, ki gredo za služkom, pada pa število žensk, večinoma žena in otrok, ki gredo k svojim hraniteljem onkraj morja. Z drugimi besedami: tudi naša migracija, ki je bila izpremenila svoj prvotni značaj pretežnega izseljevanja moških v dobi najboljše moči (čez 80%), in sprejela značaj setlerskega naseljevanja, se vrača k prvotnemu tipu, ki ga Amerikanci imenujejo "old" (stari) za razliko od drugega, "recent" (novi).

Po poklicu so zopet najštevilnejši poljedelci, kakor tudi prej, kar je vedno tako kompliciralo naš izseljeniški problem, vstvarja je nasprotje med našim pretežno agrarnim narodnim gospodarstvom in pretežno industrijsko emigracijo, ker je po deželah vseljevanja 80% naših izseljencev zaposlenih v industriji. Število izseljencev, ki so si po svetu pridobili boljše kvalifikacijo, bodisi da so se izpopolnili v svoji stroki, ali pa da do se naučili kakšno novo, je relativno znaten, četudi še ne predleže natančni statistični podatki. Kvalificiranih delavcev se je izselilo 996, nekvalificiranih pa 3416; leta 1922 kvalificiranih 449, nekvalificiranih 380; leta 1921 kvalificiranih 498, nekvalificiranih 6103. Kakor se vidi, ni tukaj nikakršnega pravila. Procenti se vrste, kakor nanaša slučaj selitvenega gibanja; ali treba bi bilo gledati, da bi število nekvalificiranih padlo na minimum, število kvalificiranih pa naraslo na maksimum, da nam dežele vseljevanja ne bi cenile vseljencev le po moči njihovih mišic, ampak po njihovem znanju in sposobnosti, in da bi v njih videli predstavnike plemena, ki lahko tudi vodi, ne pa da igra sužnje kakor črnci in drugi zapostavljeni sveta.

Številke kažejo, da ni največ izseljevanja iz najbolj siromašnih krajev, kjer je izseljevanje potreba, ampak iz krajev, kjer odločujejo drugi motivi (Voj-

vodina). Okroglo polovica vseh izseljencev je nejugoslovanske krvi.

Poleg Zedinjenih držav, naše tradicionalne dežele vseljevanja, se dvigata zadnji čas kot deželi naše bodoče imigracije Kanada in Južna Amerika. Kako n. pr. stopnjema raste vseljevanje v Kanado, kažejo najboljše procenti. Od skupnega izseljevanja iz države je odpadalo na Kanado: 1921 — 0.6%; 1922 2.9%; 1923 — 7.6%. Še bolj padajo v oči številke Južne Amerike. Od 12,965 izseljencev leta 1921 se je izselilo v Južno Ameriko 390; od 6086 leta 1922 — 395; od 9370 leta 1923 pa že le malo manj kakor polovica, namreč 4302. To pomeni, da išče naša emigracija nova pota, ko se ji zapira pot v Zedinjene države.

Razun naših državljanov se je iz države izselilo 2128 tujih državljanov. Koliko tujih državljanov je v transitu prešlo čez naš teritorij, ni za sedaj znano, toda v tem prometu leži velika prilika za našo plačilno bilanco.

Zavrnenih (debarred, deported) je bilo po oblastih vseljevanja vsega 58 oseb, kar je v primeri s prejšnjimi časi in z ozirom na strogost uređovanja naseljeniških oblasti, dokaz za dobro funkcioniranje državnega aparata. Na prvem mestu med razlogi stoje nalezljive bolezni, med katere šteje ameriški zakon tudi tuberkulozo.

Če se resumira, je treba priznati, da ne kaže naša migracija nobenih znakov, ki bi nas mogli v kakršnekoli oziru vznemirjati.

(Poslano iz urada Izseljeniškega poslanca S. H. S. v New Yorku.)

Samo trije . . .

"G. S." pravi, da so samo trije naročniki odpovedali list radi napadov na "Proletarca", deset pa je dobil novih.

Ako ne bo hujšega, se bo zguba treh že kako prebolela, ampak ti trije se bodo množili, četudi nam je žal. Ljudem namreč poteče naročnina, pa jo ne obnove, in to je za vsak list nerodno, posebno še za takega, ki hoče slovensko delavstvo v Ameriki obvarovati pred nevarnostjo radikalnih socialistov.

Glasi lo ljudi, ki k maši ne hodijo, je zelo v skrbeh za slovenske jednote in liste. Jednota, ki oglašča v enem ali treh listih, bi morala oglaščati v vseh po mnenju "G. S."; potem našteva liste vse od kraja. Ko dobe jednote v roko republikanci ali demokratje, bodo oglaščale v vseh.

Kar se tiče koristi od podpornih organizacij, jih je imel "Glas Svobode" največ. Vse, kar je "Proletarec" dobil od jednot kot takih, je bilo nekaj oglasov tekom dveh desetletij, od kar izhaja. Kar je dobil podpore, jo je dobil od posameznih delavcev. "Glas Svobode" pa je napravil s tiskovinami jednot in z oglasi od jednot čedne vsote. Ako bi take podpore ne imel, ne bi več izhajal. Tudi republikanski in demokratiški kandidatje so mu dali večjo podporo, kot jo je dobil Proletarec od svoje organizacije. V ostalem, kadar namigujete, morate govoriti odprto. Če to nočete, dajte svojemu listu ime "Klepetulja", ki mu bo najbolj pristojalo.

"Proletarec" se mi zdi vedno bolj zanimiv in poudčen list," nam piše neki naročnik. Agitirajte, da se ta list še bolj razširi. Več naročnikov pomeni bolj ši list.

Kdo laže, "Amerikanski Slovenec" ali "Glas Svobode"?

"G. S." z dne 30. aprila je poročal sledeče: "Kakor smo poučeni, namerava g. Winkler iz Jolieta prodati svojo tiskarno in "Amerikanskega Slovenca". G. Winkler je v družbi z nekim drugim kupil tiskarno in list. Njegov drug je bil več tiskarskega posla, Winkler pa ne, radi česar so ga njegov drug in vposljenci brili brez britve. Sprevidel je, da tako ni mogoče iti dalje ter je vsled tega odkupil drugov del ter postal sam lastnik tiskarne in "A. S." G. Winkler se je dva dni mudil tu v Chicagi in je baje dobil kupce, ki se formirajo v družbo. Vsi kupci so svobodomiselnici in tako bo, če pride do kupne pogodbe, stari klerikalni list postal koncem koncev svobodomiselnec."

"Amerikanski Slovenec" z dne 9. maja je prinesel na prvi strani z velikim naslovom izjavo, v kateri osobje tiskarne in lista "najodločnejše protestira proti nesramnemu in podlemu napadu 'Glasu Svobode'. Ob enem je priobčil tudi izjavo g. Winklerja v angleščini in v prevodu, v kateri pravi, da poročilo "Glasu Svobode" ne sloni na resnici. Izjavo zaključuje, da bo storil vse potrebne korake proti 'G. S.'

"Glas Svobode" z dne 12. maja odgovarja na izjavo v "A. S." in trdi, da je bilo njegovo poročilo resnično in pojasnjuje: "Mi nismo lagali, ampak smo v članku povedali v kratkem samo to, kar nam je g. Winkler sam povedal v pričo več oseb . . . Zato smo pisali g. Winklerju pismo, katerega pa gospoda v Jolietu ni hotela priobčiti."

"G. S." nadalje naglašja, da je bil g. Winkler večkrat pri njih in da so se z njim precej zaupljivo pogovarjali.

Izgleda, da se oboji skrivajo — pri Amerikanskem Slovincu in pri Glasu Svobode. Lastnik lista, ki nosi geslo "Za vero in narod," je hodil vas k "Glasu Svobode" in razkladal svoje bolečine "svobodomiselnemu" štabu. Bolj verjetno je, da so oboji kupčevali, ne da bi "zglihali", sedaj se pa kregajo, prave slike pa le ne dajo v javnost. In iz tega sledi, da se oboji boje resnice.

"A. S." z dne 16. maja naznanja, da je Winkler pripravljen prodati tiskarno in list, če se dobi primeren kupec. Škoda, da je žel Zinič, ki kupuje bankrotne liste po \$3000, v stari kraj.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem Domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne.— Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — *Organizator.*

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako prvo nedeljo v mesecu po seji društva Prostomisleci, št. 87, SNPJ., v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — *Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.*

BLAGODEJNA MOČ HRANJENJA

Ustvarja zaupanje, neodvisnost in priliko. Mnoga velika bogastva so imela svoj začetek v skromnosti. MILJONE LJUDI HRANI — RAVNO ZA TA CILJ. Zavzemite se tudi vi tako delati in zadovoljni boste z uspehom.

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ceste.
CHICAGO ILLINOIS

Naš INOZOMSKI ODDELEK Vam vedno najboljšo postreže pri pošiljanju denarja, s prevoznimi parobrodskimi listki za in iz Evrope, izdeluje razne zaprisežene izjave in druge potrebne listine.

Varna banka za vlaganje vašega denarja.

Knjige! Knjige!

Velika izbira slovenskih in angleških knjig. Prečitajte cenik knjig in si jih naročite od Proletarca.

Največja zaloga boljših književnih del.

LOUIS KVEDER

(200 Walsh Bldg.)

434 Diamond St.,
PITTSBURGH, PA.

Izdelujem pooblastila, kupne in darovalne pogodbe, testamente in vsa v notarski posel spadajoča dela.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

VITEZ IZ RDECE HISE. (Alexander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25	IGRE	MLEKARSTVO, s črticami e živilnoredi s slikami75
VZORI IN BOJI, črtice, vezana ..	1.50	ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana ..	NALEZLJIVE BOLEZNI35
ZABAVNA KNJIŽNICA, zbirka povesti in črtic, vezana ..	.65	BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana ..	NARODNOGOSPODARSKI BSEJI35
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana ..	.75	ČARLJEVA ZENITEV-TRIJE ZENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, broširana ..	NAB JEZIK, (Dr. J. Glonar), vezana ..	.45
ZAJEDALCI (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno ..	1.75	DNEVNIK, veseloigra v 2 dejanjih ..	NAB SADAŠNJI USTAVNI POLOZAJ75
ZA SREČO, povest, broširana ..	.45	GAUDEAMUS, komedija v 4 dej. ..	O KONSUMNIH DRUŠTVIH ..	.10
ZAPISKI TINE GRAMONTOVE, (Vl. Levstik), vezana ..	1.00	GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana ..	O KULTURNEM POMENU SLOVENSKE REFORMACIJE, (Dr. I. Prijatelj), broširana ..	.40
ZLATARJEVO ZLATO, (Aug. Senca), zgodovinska povest iz XVI. stoletja, vezana ..	1.20	KASIJA, drama v 3 dejanjih ..	OSNUTEK SLOV. NAR. GOSPODARSTVA50
ZMOTI IN KONEC GOSPODIČNE PAVLE, (L. Zorec), broširana ..	.40	JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana ..	POGLED V NOVI SVET70
ZVONARJEVA HČI, povest, broširana ..	.65	MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana ..	POLITIČNO ŽIVLJENJE SLOVENCEV, od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Lončar), broširana 75c, vezana ..	1.00
ZENINI NASE KOPRNELE, (Rado Murnik), broširana ..	.30	NAVDEN ČLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana ..	POSTREZBA BOLNIKOM, s slikami ..	.35
SLOVENSKI PISATELJI:		NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah), Igra v treh dejanjih, broširana ..	PSIHICNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI (Ivan Robida, vezana ..	1.15
FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana ..	1.25	OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana ..	RASTLINSTVO NABIH ALP, (F. Seidl) ..	.95
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana ..	2.00	ROMANTIČNE DUSE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana ..	RAZVOJ SOCIALIZMA od utopije do znanosti, (Friderik Engels, prevel M. Žagar) ..	.35
JOS. JURČIČ, zbrani spisi, I. zv., vezan ..	1.75	ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih ..	REFORMACIJA IN SOC. BOJI SLOV. KMETOV, (Abditus) broširana ..	.45
II. zv. vezan ..	1.50	SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana ..	SLOVENSKO-ANGLESKA SLOVNICA, izdala SNPJ., 364 strani, vezana v platno ..	2.00
III. zv. vezan ..	1.50	UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanke, broširana, 75c; vezana ..	SMERNICE NOVEGA ŽIVLJENJA, (Dr. K. Ozvald), broširana ..	.50
IV. zv. vezan ..	1.25	ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE.	SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba ..	.40
V. zv. vezan ..	1.00	ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata ..	SRBSKA POČETNICA, (J. T.) ..	.50
VI. zv. vezan ..	1.00	ANGLESKO-SLOVENSKI BESEDNJAK (Dr. J. F. Kern) ..	SPRETNJA KUCHARICA, broširana, \$1.00, vezana ..	1.25
PESMI IN POEZIJE.		DEMOKRATIZEM IN ZENSTVO, (Alojzija Štebi) ..	SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA, E. K.), broširana ..	.50
BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francoščine prevel I. Hribar) vezana ..	1.00	GOSPODARSKA GEOGRAFIJA, (Dr. V. Šarabon), vezana ..	USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike ..	.10
MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba ..	.75	JUGOSLAVIJA, (A. Melik), zemljepisni pregled ..	V NOVO DEZELO, (E. K.) broširana ..	.25
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana ..	.90	KATOLISKA CERKEV IN SOCIALIZEM ..	VOLJA IN DEJANJE, (psihološka analiza) ..	.25
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba ..	.50	KDO UNIČUJE PROIZVAJANJE V MALEM ..	ŠADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM ..	.10
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana ..	.90	KOMUNISTIČNI MANIFEST, (Karl Marks in Friderik Engels) ..	ZAKON BIOGENEZIJE, (J. Howard Moore, prevel I. M.) ..	1.50
POHORSKE POTI, (Janko Glaser), broširana ..	.35	KRATKA SRBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Menecj) ..	ZA STARO PRAVDO, (Fran Erjavec) ..	.50
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana ..	.45	KRATKA ZGODOVINA SLOVENCEV, HRVATOV IN SRBOV, (Matija Pirč) ..	ZBIRKA RUDARSKIH IN FUZINSKIH IZRAZOV, (J. Bezljaj) ..	.30
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (O. Golar), vezana ..	1.20	MISELNI RAZVOJ EVROPSKEGA ČLOVEŠTVA, (Fran Drtna), vezana ..	ZDRAVJE, zdravstvena revija za pouk o zdravstvu in zdravljenju, letnik 1921, broširana \$1., trdo vezana ..	1.50
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Machar), vezana ..	1.10		ZDRAVJE, jan., feb., mare, april in majska izdaja letnika 1923, vsaka po ..	.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana ..	.65		ZGODOVINA SOCIALIZMA V SRBIJI (Fran Erjavec) ..	.25
SOLNCE IN SENOE, (Ante Debeljak), broširana ..	.50			
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana ..	.25			
SLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba ..	.50			
TRBOVLJE, (Tone Selškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana ..	.75			
TRISTIA EX SIBERIA, (Voješlav Mole), vezana ..	1.25			
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesnitve, broširana ..	.40			

ZGODOVINA SEBOV, HEVA-
TOV IN SLOVENCEV, (Ant.
Melik) trije zvezki, broširani,
I. zv. 85c; II. zv. 75c; III. zv.
45c. Vsi trije zvezki 541 str. 2.25

RAZNO.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR,

letnik 1916, vezan	40
letnik 1917, vezan	50
letnik 1919, vezan	50
letnik 1920, vezan	65
letnik 1921, broširan	50
letnik 1922, vezan	75
letnik 1922, broširan	50
letnik 1923, vezan	75

CANKARJEVA SLIKA na do-
pismicah, 2 za 5c.....
(Imamo jih dvojne vrste.)

DEMOKRACIJA, (Cankarjeva
številka) 10

KRES, revija, I. 1922, št. 9-10.. 25

KRES, revija, I. 1922, št. 11-12.. 25

KRES, kulturni mesečnik, I.
1923, št. 2-3-4 40 |

NAJNOVEJSE INFORMACIJE
O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA
ZEDINJENIH DRŽAV 40 |

O ZDRAVSTVENIH NALOGAH
SOC. ZAVAROVANJA, (Dr.
Demet. Bleiweis-Trstenjski) .. 10

PROLETAREC, vezani letniki,
1919, 1921 in 1922, vsaki 5.00

TRJE LABODJE, ilustrirana re-
vija 25

ANGLEŠKE KNJIGE.

ANARCHISM AND SOCIAL-
ISM, (Geo. Plechanoff), vezana .60

ANCIENT LOWLY, (C. Os-
borne Ward) dve knjige, 1313
strani, vezane 5.00

ANCIENT SOCIETY, (Lewis H.
Morgan), vezana 1.50

BRASS CHECK, (Upton Sin-
clair). Slika korumpiranosti ka-
pitalističnega žurnalizma, ve-
zana 1.20

"DEBS, HIS AUTHORIZED
LIFE AND LETTERS". (Da-
vid Karner), vezano v platno 1.20

END OF THE WORLD, (Dr. M.
Wilhelm Meyer), vezana..... .60

EVOLUTION OF MAN, (Wil-
helm Bölsche), vezana 60

EVOLUTION OF PROPERTY,
(Paul Lafargue), vezana 60

IOD AND MY NEIGHBOR, (Rob-
ert Blatchford), vezana 1.25

GOOSE-STEP, (Upton Sinclair).
Studija ameriškega visokošol-
stva nad katerim imajo kontro-
lo privatni interesi, vezana . . . 2.00

GOSLINGS (Upton Sinclair), ve-
zana 2.00

IMPERIAL WASHINGTON,
(R. F. Pettigrew), knjiga, ki
opisuje prehodno dobo iz demok-
racije v denarni imperiali-
zem v Zed. državah, 441 strani,
trda vezba 1.25

JUNGLE, (Upton Sinclair) po-
vest iz čičeških klavnice 1.20

JIMMIE HIGGINS, (Upton Sin-
clair) 1.00

KARL MARX, biographical me-
moirs, (Wilhelm Liebknecht),
vezana 60

KING COAL, (Upton Sinclair),
povest iz zadnjega štrajka
(1913) coloradskih premogarjev,
trda vezba 1.20

LAW OF BIOGENESIS, (J.
Howard Moore), vezana 60

LIFE AND DEATH, (Dr. E.
Teichmann), vezana 60

OUTLINE OF HISTORY, (H.
G. Wells), vezana, 1171 strani 5.00

PHYSICIAN IN THE HOUSE,
(J. H. Greer, D. D.) Domači
zdravnik, vezana 2.00

REPUBLIC OF PLATO, vezana 2.00

RIGHT TO BE LAZY, (Paul
Lafargue), vezana 60

ROBERTS RULES OF ORDER,
vezana 1.50 |

SAVAGE SURVIVALS, (J. How-
ard Moore), vezana 1.25 |

SCIENCE AND REVOLUTION,
Ernest Unterman, vezana 60 |

SOCIAL REVOLUTION, (Karl
Kautsky), vezana 60 |

STRUGGLE BETWEEN
SCIENCE AND SUPERSTI-
TION, (A. M. Lewis), vezana .60

THEY CALL ME CARPENTER,
(Upton Sinclair), trda vezba.. 1.75

THE CRY FOR JUSTICE, (Up-
ton Sinclair) vezana 2.00 |

THE DREAM OF DEBS, (Jack
London) 10

THE PROFITS OF RELIGION.
Razprava o izrabljanju ver za
privatne interese 1.20

THE UNIVERSAL KINSHIP,
(J. Howard Moore) 1.25 |

THROUGH THE RUSSIAN
REVOLUTION, (Albert Rhys
Williams), s slikami, 311 strani,
vezana v platno 2.00

HUNDRED PER CENT (Upton
Sinclair). Povest patrijota.. 1.20

VITAL PROBLEMS IN SOCIAL
EVOLUTION, (A. M. Lewis),
vezana 60

THOUGHTS OF A FOOL, (Eve-
lya Gladys), vezana 1.25

Naročilom priložite poštni ali eka-
presni money order, ček ali gotovino.
Za manjša naročila lahko pošljete
poštne znamke.

Vse knjige pošiljamo poštne pro-
sto. Klubom in čitalnicam, pri vseh
večjih naročilih liberalen popust.

Vsa naročila naslovite na:

PROLETAREC

3639 W. 26th Street,

Chicago, Ill.

IZ MALEGA RASTE VELIKO.

Amerika je v resnica tista dežela, kjer se uresni-
čuje stari pregovor, ki pravi: "Iz malega raste veliko."
Izdelek raznih tovarn v Združenih državah, ki izdelu-
jejo 'chewing gum', se je cenil v letu 1921 na \$38,865-
000 kakor kažejo uradne številke. To industrijo je
začel iznajditelj z malim kapitalom od \$55.—. Joseph
Triner, pionir Trinerjevega zdravilno grenkega vina,
je imel na razpolago še celo manjši "kapital", ko je
postavil svoje zdravilno grenko vino na trg. To je bi-
lo v letu 1887. Izdelovanje, natakanje v steklenice, lep-
ljenje napisnih listkov, razpošiljanje, itd., to vse je
opravljala en sam človek, namreč Mr. Triner, in pri
tem mu je pomagala njegova soproga. Ker je rabil
možgane, ker je imel energijo, je premagal vse ovire,
ki so mu bile na poti. Za izdelovanje Trinerjevega
zdravilno grenkega vina in Trinerjeve Angelica gren-
ke tonike se sedaj rabi 150,000 galonov vina na leto.
Zadnjega decembra je bilo razposlanih 536,083 Triner-
jevih stenskih koledarjev na odjemalce Trinerjevih
zdravil. Trinerjevo zdravilno grenko vino je nepre-
kosljivo v slučajih slabega teka, zaprtja, glavobola in
sličnih želodčnih neredov; Trinerjev liniment daje

hitro odpomoč v slučaju revmatizma in nevralgije in
Trinerjev Cough Sedative je neprecenljiv v slučaju
prehladov. Če jih vaš lekarnar ali trgovec nima v za-
logi, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot re-
galij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih za-
stav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških,
po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih in-
štrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUM-
BIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter
hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplo priporočam.